

Nieuwsbrief Natura 2000

Maart 2011

Inhoud

Voorwoord Jacqueline Jonkers

Column Wouter van Sambeek

Provinciaal

Landelijk

Samenwerken met...Staatsbosbeheer

Natura in 2050

Voorwoord Jacqueline Jonkers

Een nieuw jaar, een nieuwe lay-out voor deze nieuwsbrief van DLG Regio Zuid. Afgelopen weken was Natura 2000 flink in het nieuws, zie ook de column. Voor de gebieden in Noord-Brabant en Limburg zijn overigens geen wijzigingen te verwachten in de omvang of de natuurdoelen. Johan Thissen die zijn visie voor het jaar 2050 geeft was al vóór 2000 nauw betrokken bij de aanwijzing van Natura 2000 gebieden. In die tijd was de Nederlandse concept-lijst met gebieden maar half zo lang! Later zijn er nog tientallen kleinere gebieden aangemeld in Brussel en is de belangstelling voor dit dossier eveneens flink toegenomen.

Het Regiebureau (samenwerking van rijk en provincies) bracht ook een [nieuwsbrief](#) uit. De krimp bij de rijksoverheid is voor ons team pijnlijk voelbaar: we hebben afscheid genomen van planschrijvers Marjon Grakist en Marloes van Delft. Bedankt voor jullie inzet ! Het team werkt samen met Staatsbosbeheer verder aan de beheerplannen. En hopelijk weten we na de zomer hoe we de stikstofparagraaf kunnen invullen.

Terug naar boven

Column Wouter van Sambeek

"Bleker vereenvoudigt Europese natuurregels"

Dat was de kop van het persbericht van 23 februari jl. als begeleiding van een brief aan de Tweede Kamer. Hierin geeft staatssecretaris Bleker aan hoe hij uitwerking wil geven aan het regeerakkoord. Over Natura 2000 was opgenomen dat "rek en ruimte optimaal moeten worden benut" en dat "nationale koppen moeten worden opgespoord en verwijderd."

Het motto van de staatssecretaris is om Natura 2000 met verstand, nuchterheid en idealisme uit te voeren. Hij kiest voor een praktische aanpak waarbij we als lidstaat een stevige inzet leveren om de doelen voor Natura 2000 te bereiken. Een aanpak die echter niet het onmogelijke mag vragen. Daarom worden in de brief een aantal voorstellen gedaan om de aanpak te verbeteren. Meest opvallend voor Natura 2000 zijn het samenvoegen van gebieden, het schrappen van gebieden en het verlagen van de nationale doelen voor ganzen.

Het samenvoegen van gebieden met vergelijkbare doelen moet de flexibiliteit gaan vergroten. Daarmee wordt het eenvoudiger om doelen te realiseren waar dat het gemakkelijkste is en tegen de laagste kosten. Deze flexibiliteit moet vooral in het beheerplan blijken.

Er wordt regelmatig geopperd om een aantal Natura 2000-gebieden te schrappen. Dat blijkt alleen mogelijk voor kleine gebieden waarvan de doelen ook elders kunnen worden gerealiseerd. De Europese Commissie vraagt hiervoor een zeer zorgvuldige (ecologische) onderbouwing. Die kan nu alleen worden geleverd voor 3 à 4 gebieden in het midden en oosten van het land.

Voor enkele ganzensoorten is geconstateerd dat de populatie groter is dan voor een gunstige staat nodig is. Onderzocht wordt of de doelen verlaagd kunnen worden waardoor minder vaak een belemmering zal ontstaan voor andere ontwikkelingen.

De voorstellen worden nu in overleg met provincies, maatschappelijke organisaties en de Europese Commissie verder uitgewerkt. Over enkele maanden zal de uitgewerkte aanpak worden gepresenteerd.

Terug naar boven

Provinciaal

Biesbosch

Het onderwerp 'industrie dichtbij Natura 2000-gebieden' werd kort geleden actueel door de grote brand bij Chemie Pack in Moerdijk. De windrichting op de dag van de brand was voor de Biesbosch relatief gunstig, daarom gaan we er niet van uit dat er grote effecten op het Natura 2000 gebied zijn opgetreden.

Het schrijfproces aan het beheerplan vordert gestaag. Zodra de teksten in concept gereed zijn, gaan klankbordgroep en projectgroep weer aan de slag.

Bunder en Elslöerbos

Op 15 februari is het eerste deel van het beheerplan besproken met de adviesgroep. Specialisten van Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer gaven een toelichting over hoe het gebied in elkaar zit en hoe het gesteld is met de aangewezen Natura 2000-doelen. Aan de hand van kaarten werd met elkaar gediscussieerd. De komende tijd gaat het schrijfteam aan de slag met het schrijven van een gebiedsvisie en het in beeld brengen van knelpunten en mogelijke oplossingen.

Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux -

Werkatelier recreatie

Op 1 februari j.l. heeft DLG een werkatelier recreatie georganiseerd voor het Natura2000 gebied Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux. Er was een grote opkomst van diverse instanties, overheden en betrokken organisaties.

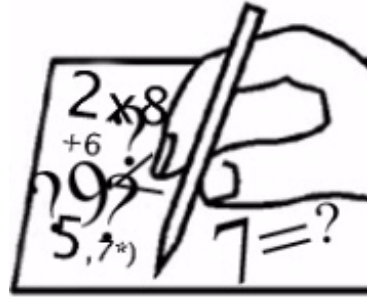
In de ochtend is in twee deelgroepen gesproken over de ervaren knelpunten van het huidig recreatief gebruik. Eén groep besprak dit voor de Groote Heide en het Leenderbos. De andere groep heeft zich gebogen over de Malpie en de Plateaux. Een aantal knelpunten is in beeld gebracht zoals de droppings en de openbare wegen in de natuurgebieden. Het was een constructieve sessie waarbij een aantal suggesties is gedaan voor aanpassing van het recreatief gebruik. Een eerste conclusie is dat het meevalt met de knelpunten maar dat monitoring van gebruik en ontwikkelingen belangrijk is.

Gedurende de middag was de werksessie gewijd aan de kanovaart op de Dommel. De discussies over deze vaart en met name het gedrag van de kanovaarders waren feller dan over het overige recreatief gebruik in de ochtend. Nog niet geheel helder is of het kanovaren daadwerkelijk een knelpunt is voor de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000. Er bestaat duidelijk behoefte om beter (wetenschappelijk) inzicht te krijgen op de effecten van het kanovaren op de flora en fauna. Provincie Noord-Brabant gaat hiervoor een onderzoek uitzetten. Er zijn verschillende suggesties gedaan voor het reguleren en zoneren van de kanovaart.

Landelijk

Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS): rekentool, ontwikkelingsruimte en herstelstrategie

In ruim 130 Nederlandse Natura 2000 gebieden komen habitats voor die stikstofgevoelig zijn. Zonder een reductie van de stikstofdepositie zal de kwaliteit van deze habitats verder onder druk komen en zal de biodiversiteit in ons land verder achteruitgaan. Omdat behoud van de biodiversiteit de hoofddoelstelling is van Natura 2000 wordt gewerkt aan een oplossing: Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS). Deze PAS moet er ook voor zorgen dat economische ontwikkeling landelijk, regionaal en per sector mogelijk blijft en zal een juridisch solide kader zijn voor vergunningverlening. Het stikstofprobleem is voor elk gebied verschillend en hangt samen met voorkomende habitats. Maatwerk is derhalve geboden en daarom zal er in elk beheerplan een stikstofparagraaf komen. Belangrijke vragen zijn: Hoe ver is de ontwikkeling van de PAS gevorderd en hoe zal de PAS voor een gebied gaan werken?

Rekentool

De aard en omvang van de stikstofuitstoot zijn inmiddels door het Planbureau voor de leefomgeving in kaart gebracht. De verschillen per regio zijn even groot als de bronnen divers: agrarische bedrijven (meest intensieve veehouderij), verkeer, industrie, huishoudens, energiesector, scheepvaart en een brede categorie 'buitenland'. Regulering is derhalve ook een mix van provinciale maatregelen wanneer het gaat om lokale bronnen van stikstof – met name het geval bij agrarische bedrijven – en een landelijk kader. Een voorbeeld van provinciaal beleid is de Brabantse stikstofverordening voor de landbouw. Een belangrijk onderdeel van de PAS is de rekentool. Met behulp hiervan kan de belasting en herkomst van stikstof voor een gebied van 100 bij 100 meter worden bepaald. De rekentool laat zien wat de impact van een emissiereductie is als je een bepaalde bron aanpakt. Het is daarmee een belangrijk sturingselement.

Ontwikkelruimte en herstelstrategie

Als gevolg van vergunningen, regels, technische ontwikkelingen en subsidies zal de stikstofuitstoot de komende 20 jaar met 20-30% afnemen. Een klein deel van deze afname zal gebruikt worden om uiteenlopende economische ontwikkelingen mogelijk te maken. Dit is de ontwikkelruimte.

Ondanks de daling van de stikstofbelasting zal deze toch in een aantal gebieden te hoog blijven om de kwaliteit van de habitats te behouden. In deze gebieden moeten extra beheermaatregelen genomen worden. Dit zijn de herstelstrategieën. Het gaat om afgestemde maatregelen zoals extra maaien, begrazen, plaggen, opzetten van het waterpeil etc. Dankzij dit beheer kan het effect van de te hoge stikstofbelasting geheel of gedeeltelijk teniet gedaan worden.

Gebiedsgerichte uitwerking

Een goed functionerende rekentool en uitgekende herstelstrategieën zijn essentiële voorwaarden om ecologische en economische ontwikkelingen mogelijk te maken. Beide instrumenten doorlopen een testfase en zullen vanaf april gebiedsgericht door specialisten van rijk en provincie worden uitgewerkt. Dit is een belangrijke fase omdat voor elk Natura 2000 gebied duidelijk wordt hoeveel effect de stikstofreductie en herstelstrategie op zullen leveren, bij de toegekende ontwikkelruimte: kan bij die inspanning de achteruitgang van de biodiversiteit worden gestopt of zijn er nog extra maatregelen nodig?

Terug naar boven

Samenwerken met...Staatsbosbeheer

Na anderhalf jaar bij DLG Zuid in Tilburg aan de Natura 2000 beheerplannen te hebben gewerkt, ben ik vanaf januari 2011 bij Staatsbosbeheer (SBB) Centraal in Driebergen aan de slag gegaan. Ook hier werk ik aan Natura 2000.

Doordat DLG en SBB samen werken aan het opstellen van de beheerplannen heb ik in het verleden al contact gehad met collega's van Staatsbosbeheer en hebben we samen hard gewerkt aan Natura 2000. Toch is het werk aan Natura 2000 bij beide organisaties net even anders.

Schrijfteam

Als planschrijver bij DLG maakte ik deel uit van het schrijfteam dat per beheerplan is samengesteld, bestaande uit de projectleider, planschrijver, en specialisten op het gebied van hydrologie en ecologie. In het schrijfteam is ook een ecooloog van Staatsbosbeheer betrokken. Ook heb ik meegeschreven aan de ecologische onderbouwingen voor diverse beheerplannen en heb ik gewerkt aan het opstellen van de habitatkaarten. Alle opgedane kennis van de habitattypen en processen rondom Natura 2000 heb ik mooi mee kunnen nemen naar mijn nieuwe functie.

Habitatkaarten

Bij Staatsbosbeheer werk ik nu voornamelijk aan de habitatkaarten. Deze worden door de regio-ecologen opgesteld aan de hand van beschikbare vegetatiekarteringen en gebiedskennis. Waar nodig help ik mee om de laatste hand aan de kaarten te leggen. Om uiteindelijk een goed beeld te krijgen van de habitattypen in Nederland is het belangrijk dat alle kaarten op dezelfde wijze zijn samengesteld en dat er gelijke keuzes gemaakt zijn bij de toewijzing van vegetaties aan een habitatype. Ook worden de kaarten gebruikt bij de komende berekeningen van de stikstofdepositie op gebiedsniveau, die nodig zijn om tot de vaststelling van de Programmatische Aanpak Stikstof te komen. Half maart wordt er begonnen met de stikstof berekeningen, dan ga ik me meer bezighouden met het

checken van de beheerplannen. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de samenhang van de teksten, de ecologische beschrijving van het gebied en de onderbouwing van de voorgenomen maatregelen. Doordat ik hiervoor als planschrijver heb gewerkt, weet ik hoe lastig het is om tot een goed en ook voor anderen duidelijk leesbaar beheerplan te komen. Dat is iets om in gedachten te houden bij het doorlezen van de beheerplannen.

Dynamisch proces

Dankzij mijn ervaringen met Natura 2000 bij DLG weet ik dat Natura 2000, met zijn vele veranderingen, een dynamisch proces is. Soms is het lastig om in een proces te participeren waarin regelmatig wijzigingen optreden. Het is belangrijk dat het contact tussen opdrachtgever (het ministerie van EL&I in de vorm van de programmadirectie Natura 2000) en opdrachtnemer (DLG en Staatsbosbeheer) goed verloopt en hierbij is het minstens even belangrijk dat ook tussen deze 3 partijen onderling voldoende uitwisseling plaatsvindt. Doordat DLG en Staatsbosbeheer beiden hetzelfde doel voor ogen hebben; het leveren van duidelijke en goed onderbouwde beheerplannen, heb ik er alle vertrouwen in dat we met Natura 2000 samen een belangrijke bijdrage zullen leveren aan het behoud van de unieke natuur in Nederland.

Margo Cadée

Terug naar boven

Natura in 2050

In deze editie gaan we in gesprek met Johan Thissen van de Zoogdiervereniging. Johan is sinds oktober 2010 werkzaam bij deze organisatie. Hij is teamleider.

Wat heb je eerder gedaan voor Natura 2000?

In de jaren negentig werkte ik bij het IKC Natuurbeheer van het ministerie van LNV. Daar heb ik, in opdracht van beleidsambtenaar Garry Post, Vogelbescherming Nederland begeleid bij de selectie van Vogelrichtlijngebieden en Wetlands. Onder dreiging van een geldboete, te betalen aan de Europese Unie, kwam de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden nog net tot een goed einde.

Na het in werking treden van de Habitatrichtlijn in 1994, deed ik ook de selectie van Habitatrichtlijngebieden. In september 1999 was ik woordvoerder voor Nederland tijdens het eerste Atlantische biogeografische seminar. Daar werden de door de lidstaten formeel voorgestelde gebieden beoordeeld. Nederland had 79 Habitatrichtlijngebieden voorgesteld. Kleine gebieden hadden we bewust buiten beschouwing gelaten. Die lijst van 79 gebieden blijft mijn lijst.

Op welke wijze is de Zoogdiervereniging betrokken bij

Natura 2000?

Wij hebben gereageerd op concept aanwijzingsbesluiten van Natura 2000-gebieden, met het oog op adequate gebiedsdoelen voor zoogdieren. Een voorbeeld is de noordse woelmuis in het Natura 2000-gebied 'Veerse Meer'.

De projectenpoot van de Zoogdierverseniging heeft in opdracht van het ministerie van LNV (nu EL&I) informatie aangeleverd voor aanwijzingsbesluiten, vooral voor de noordse woelmuis, bever en meervleermuis. We hadden een opdracht van de provincie Limburg en de Gegevensautoriteit Natuur om het foerageergebied – buiten Natura 2000 - in beeld te brengen van de ingekorven vleermuizen, die huizen in het Natura 2000-gebied 'Abdij Lilbosch en voormalig klooster Mariahoop'. Vervolgens hebben we DLG geadviseerd over het beheerplan. Ook hebben wij de provincie geadviseerd en geïnformeerd over vleermuizen in mergelgroeven en Rijkswaterstaat geadviseerd over doelen voor de noordse woelmuis in de Deltawateren.

De Zoogdierverseniging zit nu samen met SOVON, RAVON, FLORON en Stichting Bargerveen in 'Natuurplaza' op de campus van de Radboud Universiteit in Nijmegen : een unieke bundeling van deskundigen op het gebied van soorten en systeemgericht natuurherstel. In Natuurplaza-verband voeren wij graag opdrachten uit voor beheerplannen, inventarisatie en monitoring.

Hoe sta je tegenover Natura 2000?

Natura 2000 levert een grote bijdrage aan de bescherming van natuurgebieden in vele lidstaten, met name in de landen die sinds 2005 toegetreden zijn. Bij het ambitieuze natuurbeleid in Nederland sinds 1990 leek de toegevoegde waarde in ons land beperkt. Natura 2000 was in de jaren negentig een verplicht nummer, waar 'anderhalve man en een paardenkop' aan werkten. Nu is er een volledige programmadirectie voor en zelfs een Interbestuurlijk Regiebureau. Het dossier is in Nederland in eerste instantie zwaar onderschat.

Volgens mij is de kern van de Habitatrichtlijn dat de staat van instandhouding van de Natura 2000-waarden niet mag verslechteren ten opzichte van het jaar 1994. Dat is een resultaatverplichting, waar de Europese Commissie ons op kan afrekenen. Verbetering en uitbreiding van de Natura 2000-waarden is echter hooguit een inspanningsverplichting, ook als de staat van instandhouding ongunstig is.

Natura 2000 in 2050. Wat zie je dan?

De middelen voor beheer van de Ecologische Hoofdstructuur zijn cruciaal voor de toestand van de Natura 2000-gebieden in 2050. Halfnatuurlijke habitattypen zoals graslanden en heides hebben veel beheer nodig. Beheer als plaggen en verschralen is ook nodig om de grote milieudruk in ons dicht bevolkte land

tegen te gaan.

Net nu we successen beginnen te boeken bij het herstel van habitattypen, wordt het rijksbudget voor het beheer van de Ecologische Hoofdstructuur teruggebracht naar maar 75 miljoen per jaar. Als dat zo blijft, dan ben ik heel pessimistisch over Natura 2000 in Nederland. Een beginnend herstel slaat dan om in een terugval in kwaliteit. Zie het recente rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving 'Herijking van de Ecologische Hoofdstructuur. Quick Scan van varianten'. Ons halfnatuurlijk erfgoed is ernstig in gevaar.

Terug naar boven

Colofon

Veel natuurgebieden in Europa hebben een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische en economische waarde is. Om deze en andere Europese natuur te behouden, heeft de Europese Unie het besluit genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden, voor Nederland alleen al 162 in totaal.

Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer stellen in opdracht van het ministerie van EL&I voor een groot aantal Natura 2000-gebieden het beheerplan op in de provincies Noord-Brabant en Limburg.

Dienst Landelijk Gebied organiseert het proces rondom deze beheerplannen én schrijft een deel van de beheerplannen zelf. Dat gebeurt in overleg met eigenaren, ondernemers, omwonenden, diverse overheden en andere belanghebbenden.

Redactie:

Heeft u nieuws voor volgende Natura Nieuwsbrief regio Zuid of heeft u vragen, neem dan contact op met de redactie:

013-5950582 of

e-mail: a.van.esch@minInv.nl of j.jonkers@minInv.nl

Neem ook eens een kijkje op www.natura2000beheerplannen.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor jou is bestemd. Indien je niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan je is toegezonden, word je verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.